

VÝKLADOVÝ SLOVNÍK

K TESTOVÝM ÚLOHÁM Z ČESKÝCH REÁLIÍ

Michaela Straková Tomášová a kol.

VÝKLADOVÝ SLOVNÍK

K TESTOVÝM ÚLOHÁM Z ČESKÝCH REÁLIÍ

Autorský kolektiv: Michaela Straková Tomášová, Daniel Křivánek, Lukáš Vaňous

Odborné recenze: Jitka Cvejnová a Darina Hradilová

Odpovědná redaktorka: Alena Hesová

Národní ústav pro vzdělávání,
školské poradenské zařízení
a zařízení pro další vzdělávání
pedagogických pracovníků

Vydání první (elektronické), Praha, 2016

ISBN: 978-80-7481-155-5

ÚVODNÍ INFORMACE	4
VYSVĚTLIVKY GRAMATICKÝCH ZKRATEK	5
OBČANSKÝ ZÁKLAD	6
1. ZVYKY A TRADICE	6
2. DOPRAVA	7
3. ZDRAVOTNÍ A ZÁCHRANNÝ SYSTÉM	9
4. VZDĚLÁVÁNÍ	10
5. POLITICKÝ SYSTÉM	12
6. ZÁKONODÁRNÁ A VÝKONNÁ MOC	13
7. SOUDNÍ MOC A OCHRANA OBČANŮ	14
8. VOLBY	16
9. ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ POJMY, SPRÁVNÍ A TRESTNÍ PRÁVO	17
10. OBČANSKÉ PRÁVO	18
11. RODINNÉ PRÁVO	20
12. MĚNA A BANKOVNÍ SOUSTAVA	22
13. DAŇOVÁ SOUSTAVA	24
14. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	25
15. ZAMĚŠTNÁNÍ	27
16. PODNIKÁNÍ	28
ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE	29
17. POLOHA, ROZLOHA A PŘÍRODNÍ POMĚRY	29
18. PŘÍRODA A KRAJINA	30
19. REGIONY A MÍSTA	31
20. OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ	32
21. SOCIOKULTURNÍ SOUVISLOSTI	33
22. SOCIOEKONOMICKÉ SOUVISLOSTI	34
23. MEZINÁRODNÍ SOUVISLOSTI	35
ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE	37
24. STŘEDOVĚK	37
25. NOVOVĚK	38
26. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA DO ROKU 1948	39
27. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA OD ROKU 1948 DO ROKU 1989	40
28. DĚJINY ČESKA OD ROKU 1989	42
29. VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OD 19. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI	43
30. UMĚNÍ OD STŘEDOVĚKU DO SOUČASNOSTI	44
PŘÍLOHA	45
GEOGRAFICKÉ POJMY	45
HISTORICKÉ OSOBNOSTI	47
OSOBNOSTI ČESKÉ POLITIKY, KULTURY A VĚDY	48
MYTICKÉ POSTAVY	49
ABECEDNÍ SEZNAM HESEL	50
ZDROJE	56

Výkladový slovník k testovým úlohám z českých reálií¹ je doplňkem Databanky testových úloh z českých reálií a má sloužit jako studijní pomůcka pro žadatele o státní občanství České republiky, kteří se připravují na zkoušku z českých reálií. Slovník obsahuje hesla s výrazy, které jsou použity v jednotlivých testových úlohách a přesahují jazykovou úroveň B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky (SERR). Ačkoliv žadatelé o státní občanství ČR mají ovládat český jazyk na úrovni B1 podle SERR, bylo třeba při tvorbě některých testových úloh z českých reálií tuto úroveň překročit.

Slovník přejímá témata testových úloh tak, jak jsou publikována v databance testových úloh. Obsahuje tedy tři oblasti: Občanský základ, Základní geografické informace o České republice, Základní historické a kulturní informace o České republice, které jsou rozděleny do třiceti témat. U každého tématu byla do slovníku vybrána slova nebo slovní spojení, která přesahují úroveň B1 podle SERR nebo která sice splňují kritéria jazykové úrovně (A1, A2, B1 podle SERR), ale jsou zásadní pro dané téma.

Slovníková hesla jsou u každého tématu řazena abecedně, doplňuje je gramatická charakteristika (včetně genitivu u podstatných a přídavných jmen) a výklad hesla. Počet hesel se u každého tématu různí. Vychází se vždy z toho, kolik slov nad danou jazykovou úroveň obsahují úlohy v databance testových úloh. Na závěr jsou v příloze zařazeny čtyři samostatné okruhy výrazů: Geografické pojmy, Historické osobnosti, Osobnosti české politiky, kultury a vědy a Mytické postavy. U kapitol Historické osobnosti a Osobnosti české politiky, kultury a vědy gramatickou charakteristiku z pochopitelných důvodů neuvádíme.

Při výkladu hesel je důraz kladen na obsahovou a formální správnost vyjádřenou jazykem na úrovni B1. Z tohoto důvodu si slovník neklade ambice na obsahovou úplnost ani přesnost a nenahrazuje příslušnou odbornou literaturu.

Součástí slovníku jsou vysvětlivky gramatických zkratk na začátku publikace a abecední seznam hesel, který je uveden na konci slovníku.

¹ Slovník vychází ze třetího vydání databanky, která byla aktualizována 7. 12. 2015.

VYSVĚTLIVKY GRAMATICKÝCH ZKRATEK

sub. = substantivum, podstatné jméno

adj. = adjektivum, přídavné jméno

num. = numerale, číslovka

verb. = verbum, sloveso

adv. = adverbium, příslovce

prep. = prepozice, předložka

m. = maskulinum, mužský rod

f. = femininum, ženský rod

n. = neutrum, střední rod

sg. = singulár, jednotné číslo

pl. = plurál, množné číslo

impf. = imperfektum, vid nedokonavý

pf. = perfektum, vid dokonavý

1. ZVYKY A TRADICE

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
kapr	sub., m. sg., kapra	Ryba, která se v ČR jí nejčastěji 24. 12.
kraslice	sub., f. sg., kraslice	Vejce, které malují ženy a dívky na Velikonoce a pak ho dávají chlapcům jako dárek.
Svátky		
advent	sub., m. sg., adventu	Doba čtyř neděl před Vánoci.
Dušičky	sub., f. pl., Dušiček	2. 11., den, kdy lidé vzpomínají na své příbuzné a známé, kteří už nežijí.
Svátek práce	sub. + sub., m. + f. sg., Svátku práce	1. 5., mezinárodní svátek všech pracujících lidí.
Štědrý den	adj. + sub., m. sg., Štědrého dne	24. 12., den, kdy si lidé dávají dárky pod vánoční stromeček.
Tři králové	num. + sub., m. pl., Tří králů	6. 1., den, kdy končí vánoční svátky. Tři králové podle Bible navštívili Ježíše několik dnů po jeho narození a přinesli mu vzácné dary.
Vánoce	sub., f. pl., Vánoc	Křesťanské svátky, kdy lidé slaví narození Ježíše Krista.
Velikonoce	sub., f. pl., Velikonoc	Křesťanské svátky, kdy lidé slaví to, že Ježíš Kristus vstal z mrtvých. Tyto svátky se slaví na jaře, datum není vždy stejné, Velikonoce mohou být mezi 23. březnem a 26. dubnem.

2. DOPRAVA

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
cestovní pojištění	adj. + sub., n. sg., cestovního pojištění	Smlouva mezi osobou (pojištěncem), která chce bezpečně cestovat, a finanční institucí (pojišťovnou), která v případě nehody zaplatí škodu.
dětská autosedačka	adj. + sub., f. sg., dětské autosedačky	Speciální systém, který dovoluje dítěti do výšky 150 cm nebo váhy 36 kg sedět bezpečně v autě.
hromadná doprava	adj. + sub., f. sg., hromadné dopravy	Kolektivní veřejná doprava (autobusy, tramvaje, trolejbusy, metro, vlaky, lanovky).
jízdní doklad	adj. + sub., m. sg., jízdního dokladu	Nejčastěji je to jízdenka, kterou si člověk musí koupit, aby mohl cestovat hromadnou dopravou (viz heslo <i>hromadná doprava</i>).
lékárnička	sub., f. sg., lékárničky	Předmět, který musí být v každém motorovém vozidle. Patří k povinné výbavě (viz heslo <i>povinná výbava</i>). V lékárničce jsou věci důležité pro první pomoc v případě nehody.
městská hromadná doprava (MHD)	adj. + adj. + sub., f. sg., městské hromadné dopravy	Hromadná doprava ve městě (viz heslo <i>hromadná doprava</i>).
motorové vozidlo	adj. + sub., n. sg., motorového vozidla	Vše, co má motor (osobní auto, nákladní auto, motocykl, autobus atd.), vozí lidi a materiál a jezdí po silnici. Dopravní prostředek s motorem.
obsah alkoholu	sub. + sub., m. + m. sg., obsahu alkoholu	1. Číslo, které informuje, kolik promile alkoholu má člověk v krvi. 2. Číslo, které informuje, kolik procent alkoholu má nápoj.
povinná výbava (motorového vozidla)	adj. + sub., f. sg., povinné výbavy	Nástroje, náhradní díly a další věci (lékárnička, reflexní vesta, žárovky atd.), které musí být podle zákona v autě, aby mohlo jezdit po silnici.

OBČANSKÝ ZÁKLAD

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
povinné ručení	adj. + sub., n. sg., povinného ručení	Pojištění odpovědnosti z provozu motorového vozidla (<i>viz heslo motorové vozidlo</i>). Smlouva, kterou musí mít každý, kdo vlastní a používá motorové vozidlo, pro případ nehody nebo škody, kterou udělá jinému řidiči na jeho autě.
prostředky MHD	sub., m. pl., prostředků MHD	<i>Viz heslo hromadná doprava.</i>
pravidla silničního provozu	sub. + adj. + sub., n. pl. + m. sg., pravidel silničního provozu	Právní předpisy, které prikazují řidičům, jak mají jezdit po silnicích, co smějí a nesmějí dělat.
připoutaný (v sedadle nebo autosedačce)	adj., m. sg., připoutaného	Člověk, který použil při jízdě autem bezpečnostní pás, je v autě připoutaný. Dítě, které sedí v autosedačce, je připoutané (pásem) v autosedačce.
revizor	sub., m. sg., revizora	Člověk, který kontroluje jízdní doklady v dopravním prostředku (autobus, vlak, tramvaj, trolejbus, metro).
silniční provoz	adj. + sub., m. sg., silničního provozu	1. Doprava po silnici.
		2. Množství dopravních prostředků na určitém místě (slabý, silný provoz na dálnici).
úrazové pojištění	adj. + sub., n. sg., úrazového pojištění	Smlouva, kterou má osoba (pojištěnec) s finanční institucí (pojišťovnou) pro případ úrazu. Pojištěnec platí pojištění, a když má nějaký úraz, pojišťovna mu zaplatí určitou částku (pojistné plnění).
životní pojištění	adj. + sub., n. sg., životního pojištění	Smlouva, kterou má osoba (pojištěnec) s finanční institucí (pojišťovnou). Pojištění si platí pro případ vážné nemoci, úrazu, pobytu v nemocnici nebo smrti. Pojišťovna pak musí zaplatit určité peníze pojištěnci nebo jeho rodině.

3. ZDRAVOTNÍ A ZÁCHRANNÝ SYSTÉM

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
hasičský záchranný sbor	adj. + adj. + sub., m. sg., hasičského záchranného sboru	Skupina lidí v záchranném systému (<i>viz heslo záchranný systém</i>), která má za úkol chránit životy lidí, zdraví a majetek před požáry (<i>viz heslo požár</i>).
občan	sub., m. sg., občana	Osoba, která má státní občanství nějakého státu.
občanka	sub., f. sg., občanky	1. Žena, která má státní občanství nějakého státu 2. V běžné komunikaci se občanka říká občanskému průkazu.
občanský průkaz	adj. + sub., m. sg., občanského průkazu	Karta, která obsahuje důležité informace o člověku (jméno, adresu, datum narození atd.). Slouží k identifikaci občana (<i>viz heslo občan</i>).
požár	sub., m. sg., požáru	Oheň, který se nedá kontrolovat.
průkaz pojištěnce	sub. + sub., m. + m. sg., průkazu pojištěnce	Karta, kterou vlastní každý člověk, který má zdravotní pojištění (<i>viz heslo zdravotní pojištění</i>). Předkládá se u lékaře.
záchranný systém	adj. + sub., m. sg., záchranného systému	Hasiči + policie + lékaři (zdravotní záchranná služba).
zdravotní pojištění	adj. + sub., n. sg., zdravotního pojištění	Smlouva se zdravotní pojišťovnou. Ze zdravotního pojištění se platí zdravotní péče: lékařské ošetření, prevence, pobyt v nemocnici a další zdravotní služby. Zdravotní pojištění je v ČR povinné.

4. VZDĚLÁVÁNÍ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
gymnázium	sub., n. sg., gymnázia	Střední škola, kde absolvent získá všeobecné vzdělání, končí maturitní zkouškou.
mateřská škola	adj. + sub., f. sg., mateřské školy	Děti do mateřské školy chodí od 3 do 6 let a připravují se zde na školní docházku (<i>viz heslo školní docházka</i>).
maturitní zkouška	adj. + sub., f. sg., maturitní zkoušky	Zkouška, kterou se ukončuje vzdělávání na některých středních školách.
obchodní akademie	adj. + sub., f. sg., obchodní akademie	Specializovaná střední škola, kde žák získá ekonomické vzdělání. Končí maturitní zkouškou.
odborné učiliště	adj. + sub., n. sg., odborného učiliště	Střední škola s teoretickou i praktickou výukou, která končí závěrečnou zkouškou. Žák na konci studia získá výuční list.
průmyslová škola	adj. + sub., f. sg., průmyslové školy	Střední škola, kde žák získá technické vzdělání. Končí maturitní zkouškou.
předškolní vzdělávání	adj. + sub., n. sg., předškolního vzdělávání	Předškolní vzdělávání probíhá v mateřské škole (<i>viz heslo mateřská škola</i>). Děti se zde připravují na školní docházku.
skládat/složit zkoušku	verb. + sub., skládám, impf. / složím, pf.	Dělat/udělat nějakou zkoušku.
školní docházka	adj. + sub., f. sg., školní docházky	Pravidelná návštěva školy. V ČR je povinná devítiletá školní docházka.
vysvědčení	sub., n. sg., vysvědčení	Dokument, který obsahuje výsledky studia na základní a střední škole za určité období.

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
vyšší odborná škola	adj. + adj. + sub., f. sg., vyšší odborné školy	Škola, kterou mohou navštěvovat absolventi střední školy, kteří mají maturitu. Výuka je zaměřená více prakticky než na univerzitě. Absolvent vyšší odborné školy získá titul diplomovaný specialista.
základní umělecká škola	adj. + adj. + sub., f. sg., základní umělecké školy	Škola, kterou žáci navštěvují dobrovolně ve volném čase a kde se učí různé umělecké obory (např. zpěv, hru na hudební nástroje, malování, tanec).

5. POLITICKÝ SYSTÉM

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
královská koruna	adj. + sub., f. sg., královské koruny	Symbol moci, který nosí vládce země (král) na hlavě.
lípa	sub., f. sg., lípy	Strom, který Češi považují za národní symbol. Má listy ve tvaru srdce.
pád (komunismu)	sub., m. sg., pádu	Situace, kdy skončila vláda komunistického režimu.
rozpad (Československa)	sub., m. sg., rozpadu	Situace, kdy se nějaký celek rozdělí na dvě nebo více částí.
symbolizovat (území)	verb., symbolizuju, impf.	Představovat něco.
ústava	sub., f. sg., ústavy	Nejvyšší zákon státu.
vévoda	sub., m. sg., vévody	Aristokratický titul muže vyšší šlechty.
vlajka (státní)	sub., f. sg., vlajky	Různobarevný kus látky, který má tvar obdélníku nebo čtverce. Symbolizuje stát. Jeden z hlavních státních symbolů.
vlastnit (majetek)	verb., vlastním, impf.	Mít nějaký majetek.

6. ZÁKONODÁRNÁ A VÝKONNÁ MOC

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
komora (Parlamentu ČR)	sub., f. sg., komory	Parlament ČR má dvě části, kterým se říká komory.
ministerstvo obrany	sub. + sub., n. + f. sg., ministerstva obrany	Řídí armádu (vojáky), jeho úkolem je ochrana státu.
ministerstvo spravedlnosti	sub. + sub., n. + f. sg., ministerstva spravedlnosti	Řídí soudy, státní zastupitelství a vězeňskou správu.
ministerstvo vnitra	sub. + sub., n. + n. sg., ministerstva vnitra	Řídí vnitřní věci státu, policii a hasiče. Vydává cestovní doklady, rozhoduje o pobytu cizinců atd.
poslanec	sub., m. sg., poslance	Poslanec je osoba, kterou volí občané státu v parlamentních volbách. Je členem Poslanecké sněmovny.
Poslanecká sněmovna	adj. + sub., f. sg., Poslanecké sněmovny	Dolní komora (viz heslo komora), část Parlamentu ČR.
předseda vlády	sub. + sub., m. + f. sg., předsedy vlády	Politik, který řídí vládu.
Senát	sub., m. sg., Senátu	Horní komora (viz heslo komora), část Parlamentu ČR.
senátor	sub., m. sg., senátora	Senátory volí občané státu v senátních volbách. Senátor je členem Senátu (viz heslo Senát).
schvalovat/schválit zákony	verb., schvaluju, impf. / schválím, pf.	Souhlasit se zákony.
starosta	sub., m. sg., starosty	Člověk, který řídí obec, volí ho zastupitelé obce.
udělovat/udělit občanství	verb., uděluju, impf. / udělím, pf.	Dát nějaké osobě občanství.

7. SOUDNÍ MOC A OCHRANA OBČANŮ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
notář	sub., m. sg., notáře	Právník, který sepisuje důležité listiny (smlouvy a právní dokumenty).
obžaloba	sub., f. sg., obžaloby	Rozhodnutí státního zástupce (<i>viz heslo státní zástupce</i>). Na základě obžaloby přichází obviněná osoba před soud.
ombudsman	sub., m. sg., ombudsmana	Státní úředník, veřejný ochránce práv. Chrání osoby před jednáním úřadů, které není podle práva.
příkaz k zatčení	sub. + prep. + sub., m. + n. sg., příkazu k zatčení	Dává soudce v případě, že je někdo podezřelý z trestného činu. Pro příkaz k zatčení musí být zákonný důvod. Na základě příkazu k zatčení může jít člověk na krátkou dobu do vězení.
soudce	sub., m. sg., soudce	Osoba, která rozhoduje o vině a nevině.
státní zástupce	adj. + sub., m. sg., státního zástupce	Státní úředník, právník. Pracuje ve speciálním úřadu (státním zastupitelství), jeho úkolem je pracovat v zájmu státu a podávat obžalobu (<i>viz heslo obžaloba</i>) proti osobě obviněné z trestného činu.
trestný čin	adj. + sub., m. sg., trestného činu	Čin, který je proti zákonu státu a stát ho prostřednictvím soudu trestá.
trestní oznámení	adj. + sub., n. sg., trestního oznámení	Podání informace o tom, že někdo udělal trestný čin (<i>viz heslo trestný čin</i>). Podává se na policii nebo na státním zastupitelství.

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
trestní stíhání	adj. + sub., n. sg., trestního stíhání	Proces od chvíle, kdy se policie začne zajímat o trestný čin, až do chvíle, kdy soud vysloví rozhodnutí (vinný/nevinný) ve věci trestného činu.
vymáhat/vymoct peníze	verb., vymáhám, impf. / vymůžu, pf.	Chtít od někoho peníze, i když je člověk nechce dát.

8. VOLBY

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
hejtman	sub., m. sg., hejtmána	Osoba, která řídí kraj. V ČR je 13 hejtmánů.
hlasování	sub., n. sg., hlasování	Dát svůj hlas něčemu nebo někomu.
konat/vykonat volby	verb., konám, impf. / vykonám, pf.	Dělat, realizovat volby.
místní referendum	adj. + sub., n. sg., místního referenda	Rozhodování všech lidí, kteří žijí v jednom místě, o nějakém problému. Voliči mohou hlasovat pro (ano) nebo proti (ne).
primátor	sub., m. sg., primátora	Starosta hlavního města Prahy a všech statutárních měst (krajská města + velká města). V ČR je 26 primátorů.
představitel	sub., m. sg., představitele	Hlavní reprezentant.
předvolební průzkum	adj. + sub., m. sg., předvolebního průzkumu	Speciální typ průzkumu veřejného mínění před volbami, zjišťuje preference voličů.
radnice	sub., f. sg., radnice	Budova městského úřadu.
řádné volby	adj. + sub., f. pl., řádných voleb	Volby, které jsou po čase, který vychází ze zákona (volby do Poslanecké sněmovny jednou za čtyři roky, volba prezidenta jednou za pět let...).
totožnost	sub., f. sg., totožnosti	1. Úplná stejnost (shoda). 2. Přesná identifikace osoby.
volič	sub., m. sg., voliče	Člověk, který má právo volit.
zastupitelstvo	sub., n. sg., zastupitelstva	Skupina lidí, kterou zvolili voliči ve volbách. Může být zastupitelstvo obce, kraje.

9. ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ POJMY, SPRÁVNÍ A TRESTNÍ PRÁVO

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
kolek	sub., m. sg., kolku	Cenná známka na zaplacení některých poplatků.
komunální odpad	adj. + sub., m. sg., komunálního odpadu	Vše, co vyhazujeme, co už není potřebné.
místo trvalého pobytu	sub. + adj. + sub., n. + m. sg., místa trvalého pobytu	Adresa člověka, kterou ohlásí na obecním úřadu a kterou má v dokladech totožnosti (občanský průkaz, pas). Každý může mít jen jedno místo trvalého pobytu.
ověřovat/ověřit podpis	verb., ověřuju, impf. / ověřím, pf.	Potvrdit, že je podpis pravý, nebo že není pravý.
platnost	sub., f. sg., platnosti	Nějaký vztah, který platí, např. smlouva má platnost od určitého data do určitého data.
podání žádosti	sub. + sub., n. + f. sg., podání žádosti	Dát žádost (na úřad) a čekat na její vyřízení.
přestupek	sub., m. sg., přestupku	Udělat něco proti zákonu, ale tento čin není tak závažný jako trestný čin (<i>viz heslo trestný čin, 7. téma</i>). Přestupky neřeší soudy, ale obecní úřady (nejčastěji dopravní přestupky, přestupky proti občanskému soužití a veřejnému pořádku).
rejstřík trestů	sub. + sub., m. sg. + pl., rejstříku trestů	Seznam ministerstva spravedlnosti, kde najdeme všechny, kteří dostali od soudu nějaký trest. Evidence trestaných osob.
správní poplatek	adj. + sub., m. sg., správního poplatku	Poplatek, který platí člověk na úřadu za nějakou službu od státu (vydání pasu, řidičského průkazu, víza...).
tajemník	sub., m. sg., tajemníka	Osoba, která vede úřad. Organizuje práci úřadu, řídí vedoucí jednotlivých odborů.

10. OBČANSKÉ PRÁVO

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
dědictví	sub., n. sg., dědictví	Všechny věci, které člověk dostane po někom, kdo zemřel.
katastr	sub., m. sg., katastru	Všechny nemovitosti, které patří k jedné obci.
katastrální úřad	adj. + sub., m. sg., katastrálního úřadu	Úřad, který eviduje všechny nemovitosti a všechny informace o nich (komu patří, jak jsou velké atd.).
kupní smlouva	adj. + sub., f. sg., kupní smlouvy	Smlouva, která potvrzuje, že někdo někomu něco prodal a někdo něco koupil.
nájemní smlouva	adj. + sub., f. sg., nájemní smlouvy	Smlouva, která potvrzuje, že někdo má něco (byt, dům, auto atd.) po nějakou dobu za nějaké peníze v nájmu.
nemovitost	sub., f. sg., nemovitosti	Stavba, dům, pozemek.
odstoupovat/odstoupit od smlouvy	verb., odstupuju, impf. / odstoupím, pf.	Zrušit smlouvu.
pozemek	sub., m. sg., pozemku	Plocha země, která má přesné rozměry a někomu patří (např. obci, osobě).
pracovní smlouva	adj. + sub., f. sg., pracovní smlouvy	Dokument, který popisuje vztah mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem.
příjem	sub., m. sg., příjmu	1. Měsíční plat. 2. Souhrn všech peněz, které člověk (rodina, firma, stát, obec) dostane za určité období.
reklamace	sub., f. sg., reklamace	Vrácení zboží, které správně nefunguje.
reklamovat	verb., reklamuju, impf.	Když zboží správně nefunguje, může ho zákazník v obchodě vyměnit nebo žádat o opravu.
úschova	sub., f. sg., úschovy	Bezpečné uložení nebo opatrování něčeho. Peníze, šperky nebo listiny se dávají nejčastěji do úschovy k notáři (viz heslo notář, 7. téma).

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
úvěr	sub., m. sg., úvěru	Půjčka (od banky) na určitou dobu.
vklad	sub., m. sg., vkladu	Nejčastěji je to smlouva mezi osobou a peněžním ústavem, která vzniká, když osoba dá (vloží) určitou finanční částku do peněžního ústavu.
výdaj	sub., m. sg., výdaje	Peníze, které člověk (rodina, firma, stát, obec) platí za zboží a služby.
živnostenský úřad	adj. + sub., m. sg., živnostenského úřadu	Úřad, který registruje podnikatele a jejich činnost.

11. RODINNÉ PRÁVO

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
adopce	sub., f. sg., adopce	Situace, kdy si rodiče vezmou cizí dítě do rodiny a mají k němu práva a povinnosti jako k vlastnímu dítěti. Mezi rodiči a dítětem vzniká příbuzenský vztah.
adoptovat dítě	verb., adoptuju, impf.	Vzít cizí dítě do rodiny a mít k němu práva a povinnosti jako k vlastnímu.
listina	sub., f. sg., listiny	Dokument, doklad.
matriční úřad (matrika)	adj. + sub., m. sg., matričního úřadu	Úřad, na kterém se registrují a archivují informace o narození, svatbách a úmrtí lidí.
neplnit/nesplnit povinnosti	verb., neplním, impf. / nesplním, pf.	Nedělat/neudělat něco, co musím dělat.
očkovací průkaz	adj. + sub., m. sg., očkovacího průkazu	Dokument, ve kterém jsou informace o preventivním očkování (vakcinaci).
oddací list	adj. + sub., m. sg., oddacího listu	Dokument s informací o tom, že jsou dva lidé manželé, kde a kdy manželství uzavřeli.
podávat/podat návrh	verb., podávám, impf. / podám, pf.	Navrhovat/navrhnout.
předkládat/ předložit dokument	verb., předkládám, impf. / předložím, pf.	Ukázat dokument (např. na úřadě, policii, u zkoušky).
rodný list	adj. + sub., m. sg., rodného listu	Matriční list (<i>viz heslo matriční úřad / matrika</i>), který potvrzuje narození dítěte. Obsahuje jméno, příjmení a informace o tom, kdy se člověk narodil, kde se narodil, kdo jsou jeho rodiče.
rozsudek	sub., m. sg., rozsudku	Rozhodnutí, výsledek soudního jednání.
rozvod	sub., m. sg., rozvodu	Konec manželství podle práva.

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
úmrtní list	adj. + sub., m. sg., úmrtního listu	Matriční dokument (viz heslo matriční úřad/matrika) s informací o tom, kdy a kde člověk zemřel.
uzavření manželství	sub. + sub., n. + n. sg., uzavření manželství	Svatba. Začátek manželství podle práva.
vydávat/vydat dokument	verb., vydávám, impf. / vydám, pf.	Dělat/udělat dokument.
výživné	sub., n. sg., výživného	Peníze, kterými má jedna osoba povinnost přispívat na potřeby jiné osoby (např. rodič přispívá na potřeby dítěte).
žaloba	sub., f. sg., žaloby	Žalobu dává člověk v případě, že někdo poruší jeho práva. Písemná žádost o soudní ochranu.

12. MĚNA A BANKOVNÍ SOUSTAVA

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
bankomat	sub., m. sg., bankomatu	Zařízení, které umožňuje člověku vybrat si peníze z účtu.
bankovka	sub., f. sg., bankovky	Papírový peníz určité finanční hodnoty. Používá se k placení. Bankovky vydává centrální banka.
bezhotovostní platební styk	adj. + adj. + sub., m. sg., bezhotovostního platebního styku	Platby, při kterých se nepoužívají bankovky (viz heslo <i>bankovka</i>) ani mince.
debetní karta	adj. + sub., f. sg., debetní karty	Karta, kterou může osoba používat k placení nebo vybírání peněz z bankomatu, když má peníze na svém účtu (např. Visa, MasterCard).
haléř	sub., m. sg., haléře	Měnová jednotka České republiky. 1 koruna je 100 haléřů. Užívá se pouze v bezhotovostním styku.
inkaso	sub., n. sg., inkasa	Placení za zboží nebo službu, při kterém si společnost, které platím, vezme peníze z mého účtu. Využívá se k placení odběru vody, elektřiny, plynu atd.
měna	sub., f. sg., měny	Peníze. Národní měna jsou peníze každého státu.
měnový kurz	adj. + sub., m. sg., měnového kurzu	Ukazuje, kolik zaplatím za jednu měnovou jednotku (např. euro) v druhé měně (např. koruna česká). 1 euro = přibližně 27 korun českých.
nazývat se / nazvat se	verb., nazývám, impf. / nazvu, pf.	Jmenovat se.
pobočka	sub., f. sg., pobočky	Kancelář banky, pojišťovny nebo firmy v jiném městě, než je její hlavní sídlo.

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
poukázka	sub., f. sg., poukázky	List s písemným příkazem něco vykonat (vyšetření), přijmout (peníze) nebo odebrat (zboží).
pronajímatel	sub., m. sg., pronajímatele	Vlastník, který za úplatu něco pronajímá; ten, komu platím každý měsíc nájemné (např. za byt).
převod peněz	sub. + sub., m. sg. + pl., převodu peněz	Poslání peněz z účtu na účet.
přídavky na děti	sub. + prep. + sub., m. + f. pl., přídavků na děti	Peníze, které dostávají od státu rodiny s dětmi, které mají nízký příjem.

13. DAŇOVÁ SOUSTAVA

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
být součástí ceny	verb. + sub., f. sg., jsem součástí ceny	Patřit k ceně (např. součástí ceny zboží je daň z přidané hodnoty).
celní úřad	adj. + sub., m. sg., celního úřadu	Úřad, který kontroluje dovoz a vývoz zboží.
daň z příjmů	sub. + prep. + sub., f. sg. + m. pl., daně z příjmů	Peníze, které člověk musí zaplatit státu, když dostane odměnu za práci nebo peníze za prodej zboží a služeb.
daňové přiznání	adj. + sub., n. sg., daňového přiznání	Povinnost člověka nebo firmy předložit informaci o tom, kolik peněz člověk nebo firma dostali za práci nebo za prodej zboží a služeb. Obsahuje informaci, kolik z této částky je daň.
daň z přidané hodnoty (DPH)	sub. + prep. + adj. + sub., f. sg., daně z přidané hodnoty	Daň, která se platí státu při nákupu zboží a služeb.
podávat/podat daňové přiznání	verb., podávám, impf. / podám, pf.	Dávat/dát daňové přiznání na finanční úřad.
spotřební daň	adj. + sub., f. sg., spotřební daně	Daň, která se platí státu při nákupu některého zboží (např. alkohol, cigarety, benzin).
účtenka	sub., f. sg., účtenky	Dokument, na kterém je informace o tom, kolik člověk zaplatil za zboží nebo za službu.
výplata	sub., f. sg., výplaty	Peníze, které člověk dostal za svou práci.

14. SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
doplatek na bydlení	sub. + prep. + sub., m. + n. sg., doplatku na bydlení	Peníze, které dostane člověk od státu, když má nízký příjem a nemá dost svých peněz na placení nájemného.
evidence nezaměstnaných	sub. + sub., f. sg. + m. pl., evidence nezaměstnaných	Seznam lidí bez zaměstnání (placené práce).
mateřská dovolená	adj. + sub., f. sg., mateřské dovolené	Doba, kdy se matka stará o malé dítě a nechodí do práce. Mateřská dovolená je placená. Trvá 28 týdnů. Matka po dobu, kdy je na mateřské dovolené, dostává určitou peněžní částku od státu.
nedostatečný příjem	adj. + sub., m. sg., nedostatečného příjmu	Malý příjem, který nestačí pro život.
neschopenka / doklad o dočasné pracovní neschopnosti	sub., f. sg., neschopenky	Dokument, na kterém je informace o tom, že člověk nemůže pracovat, protože je nemocný.
ošetřovné	sub., n. sg., ošetřovného	Peníze, které dostává zaměstnanec od státu, když nemůže pracovat, protože se stará o nemocného člena rodiny.
peněžitá dávka	adj. + sub., f. sg., peněžité dávky	Finanční pomoc od státu (např. když je člověk nemocný, stará se o dítě).
podpora v nezaměstnanosti	sub. + prep. + sub., f. + f. sg., podpory v nezaměstnanosti	Peníze, které dostává nezaměstnaný člověk nějakou dobu od státu.
porodné	sub., n. sg., porodného	Peníze, které dostane matka od státu, když se jí narodí první nebo druhé dítě a když má nedostatečný příjem (viz heslo <i>nedostatečný příjem</i>).
příspěvek na živobytí	sub. + prep. + sub., m. + n. sg., příspěvku na živobytí	Peníze, které dostává člověk od státu, když má malý příjem, který mu nestačí pro život. Sociální pomoc státu.

OBČANSKÝ ZÁKLAD

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
rodičovská dovolená	adj. + sub., f. sg., rodičovské dovolené	Doba po mateřské dovolené, kdy se matka nebo otec stará o dítě a nechodí do práce. Rodičovská dovolená trvá maximálně do 4 let věku dítěte. Rodič na rodičovské dovolené dostává určitou peněžní částku od státu.
rodičovský příspěvek	adj. + sub., m. sg., rodičovského příspěvku	Peníze, které dostává od státu rodič, který nevydělává, protože se stará o malé dítě, je na rodičovské dovolené (viz heslo <i>rodičovská dovolená</i>).
starobní důchod	adj. + sub., m. sg., starobního důchodu	Dávka důchodového pojištění. Starý člověk dostává starobní důchod v případě, že si platil sociální pojištění v době, kdy pracoval.

15. ZAMĚŠTNÁNÍ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
čistá mzda	adj. + sub., f. sg., čisté mzdy	Mzda, kterou dostane zaměstnanec na účet nebo v hotovosti.
hrubá mzda	adj. + sub., f. sg., hrubé mzdy	Mzda, kterou platí zaměstnavatel zaměstnanci. Zaměstnanec musí z hrubé mzdy zaplatit daň a další povinné platby.
mít nárok (na dovolenou)	verb. + sub., m. sg., mám nárok	Mít právo na něco, např. na dovolenou, příspěvek.
plný pracovní úvazek	adj. + adj. + sub., m. sg., plného pracovního úvazku	Práce s normální pracovní dobou, obvykle 40 hodin týdně.
smlouva na dobu neurčitou	sub. + prep. + sub. + adj., f. sg., smlouvy na dobu neurčitou	Smlouva, ve které není informace o tom, kdy končí.
sociální pojištění	adj. + sub., n. sg., sociálního pojištění	Peníze, které platí zaměstnanec nebo OSVČ (viz heslo <i>osoba samostatně výdělečně činná</i> , 16. téma) státu ze mzdy na důchodové pojištění, nemocenské pojištění a státní politiku zaměstnanosti.
termín	sub., m. sg., termínu	Časové období, kdy se něco koná, datum, kdy něco končí nebo začíná.
výplatní lístek	adj. + sub., m. sg., výplatního lístku	Dokument, na kterém je informace o mzdě nebo platu, který dostal zaměstnanec za jeden měsíc.
zkušební doba	adj. + sub., f. sg., zkušební doby	Doba (obvykle první 3 měsíce), kdy může zaměstnanec nebo zaměstnavatel ukončit pracovní smlouvu bez vysvětlení.

16. PODNIKÁNÍ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
akciová společnost	adj. + sub., f. sg., akciové společnosti	Druh obchodní společnosti. Právnícká osoba. Její kapitál je rozdělený na určitý počet akcií.
důchodové připojištění	adj. + sub., n. sg., důchodového připojištění	Způsob spoření peněz na dobu, kdy bude člověk v důchodu (penzi).
koncese	sub., f. sg., koncese	Povolení, které dostává podnikatel/společnost, že může provádět nějakou ekonomickou aktivitu na určitém území.
osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)	sub. + adv. + adv. + adj., f. sg., osoby samostatně výdělečně činné	Člověk, který má příjem z podnikání nebo z jiné samostatné činnosti.
provozovat cestovní kancelář	verb., provozuju, impf.	Mít, řídit vlastní cestovní kancelář.
registrovat/zaregistrovat	verb., registruju, impf. / zaregistruju, pf.	Zapisovat/zapsat něco nebo někoho do seznamu.
rejstřík	sub., m. sg., rejstříku	Registr, seznam.
společník	sub., m. sg., společníka	Účastník smlouvy o společnosti.
společnost s ručením omezeným	sub. + prep. + sub. + adj., f. + n. sg., společnosti s ručením omezeným	Druh obchodní společnosti. Právnícká osoba. Její kapitál je minimálně 1 Kč.
volná živnost	adj. + sub., f. sg., volné živnosti	Ekonomická činnost, která nepotřebuje zvláštní povolení.
zisk (daň ze zisku)	sub., m. sg., zisku	Peníze, které člověk nebo společnost získá při podnikání, když jsou jeho nebo její příjmy větší než výdaje.
živnost	sub., f. sg., živnosti	Činnost, kterou člověk dělá samostatně, vlastním jménem, na vlastní odpovědnost a chce dosáhnout zisku.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

17. POLOHA, ROZLOHA A PŘÍRODNÍ POMĚRY

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
federace	sub., f. sg., federace	Forma státu. Stát složený ze dvou nebo více relativně samostatných státních celků.
klima	sub., n. sg., klimatu	Podnebí. Dlouhodobý stav počasí na určitém místě.
mezinárodní postavení	adj. + sub., n. sg., mezinárodního postavení	Vztahy státu s ostatními státy a členství v mezinárodních organizacích.
mírné klima	adj. + sub., n. sg., mírného klimatu	Podnebí České republiky, kde se střídají 4 roční doby.
nadmořská výška	adj. + sub., f. sg., nadmořské výšky	Informace, která říká, jak vysoko je nějaké místo nad hladinou moře.
polární klima	adj. + sub., n. sg., polárního klimatu	Studené podnebí. Průměrná roční teplota není vyšší než 0 °C.
pramen	sub., m. sg., pramene	Místo, kde začíná řeka nebo potok.
rozloha	sub., f. sg., rozlohy	Udává, jak velké je nějaké území, například státu, města, regionu.
sousedit s někým nebo něčím	verb., sousedím s, impf.	Bydlet vedle někoho nebo ležet vedle něčeho (např. ČR sousedí s Polskem, Slovenskem, Rakouskem a Německem).

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

18. PŘÍRODA A KRAJINA

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
hrad	sub., m. sg., hradu	Historická budova z 11. až 16. století, která chránila určité území. Sloužila také k bydlení pro aristokracii.
korunovační klenoty	adj. + sub., m. pl., korunovačních klenotů	Symboly státu, které dostával král, když se stal králem.
lázně	sub., f. pl., lázní	Místa, kde se léčí různé nemoci.
národní park	adj. + sub., m. sg., národního parku	Území se zvláštní ochranou přírody.
pohoří	sub., n. sg., pohoří	Jinak také hory. Území vysoko nad mořem.
přehradní nádrž (přehrada)	adj. + sub., f. sg., přehradní nádrže	Vodní dílo, které zadržuje vodu na určitém území nebo chrání před vysokou vodou (povodněmi).
UNESCO		Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu.
zámek	sub., m. sg., zámku	Rozlehlá historická budova. Zámek sloužil k bydlení pro aristokracii (šlechtu). Často vznikl tam, kde stál hrad. Na rozdíl od hradu nemá zámek opevnění (speciální ochranu).

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

19. REGIONY A MÍSTA

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
kraj	sub., m. sg., kraje	Správní region. Česká republika se dělí na 14 krajů (13 krajů a území hlavního města Prahy).
krajský úřad	adj. + sub., m. sg., krajského úřadu	Nejvyšší úřad celého kraje, místo, kde se nachází regionální (krajská) správa.
sídlo	sub., n. sg., sídla	1. Základní jednotka, která označuje určitý územní celek, sídla se dělí na vesnice (venkovská sídla) a města (městská sídla). 2. Místo, kde se nachází nějaký úřad nebo firma.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

20. OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
chráněná krajinná oblast	adj. + adj. + sub., f. sg., chráněné krajinné oblasti	Území se zvláštní ochranou přírody, ale menší než národní park.
igelitový	adj., m. sg., igelitového	Vyrobený z umělé hmoty, která se používá k balení potravin nebo výrobků.
kontejner	sub., m. sg., kontejneru	Nádoba, která se používá ke sbírání surovin nebo k dopravě velkého objemu zboží.
minerální voda	adj. + sub., f. sg., minerální vody	Pitná voda, která obsahuje velké množství chemických prvků.
popelnice	sub., f. sg., popelnice	Nádoba na odpad, který chceme vyhodit z domu.
potok	sub., m. sg., potoka	Malý vodní tok.
sběrný dvůr	adj. + sub., m. sg., sběrného dvora	Místo, které určí obec pro shromažďování odpadu. Lidé tam odvázejí odpad.
třídění odpadu	sub. + sub., n. + m. sg., třídění odpadu	Rozdělování toho, co vyhazu- jeme (např. papír, plast, sklo), do nádob různých barev. Některé materiály je možné znova využívat.
značené cesty	adj. + sub., f. pl., značených cest	Cesty pro turisty, které jsou označeny barevnými značkami a ukazateli směru.
životní prostředí	adj. + sub., n. sg., životního prostředí	Jsou to všechny součásti naše- ho okolí (vzduch, voda, půda). Životní prostředí ovlivňuje mís- to, kde žijeme, a také kvalitu našeho života.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

21. SOCIOKULTURNÍ SOUVISLOSTI

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
armáda	sub., f. sg., armády	Vojáci. Úkolem armády je ochrana státu.
justice	sub., f. sg., justice	1. Soudní orgány. 2. Činnost soudů.
křesťanská církev	adj. + sub., f. sg., křesťanské církve	Náboženská skupina lidí, která věří, že Ježíš Kristus byl syn Boha.
národnostní menšina	adj. + sub., f. sg., národnostní menšiny	Skupina občanů České republiky, která nemá českou národnost.
obyvatel	sub., m. sg., obyvatele	Ten, kdo bydlí na nějakém místě nebo území.
veřejnoprávní televize	adj. + sub., f. sg., veřejnoprávní televize	Televize, kterou stát platí z veřejných peněz. Má určité povinnosti, plní veřejnou službu a její činnost kontroluje stát.
veřejnost	sub., f. sg., veřejnosti	Všichni občané státu.
věřící	sub., m. sg., věřícího	Člověk, který věří v existenci Boha. Člověk, který se hlásí k nějakému náboženství.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

22. SOCIOEKONOMICKÉ SOUVISLOSTI

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
atomová elektrárna	adj. + sub., f. sg., atomové elektrárny	Místo, kde se vyrábí elektřina z atomové energie.
dálnice	sub., f. sg., dálnice	Široká silnice pro dálkovou automobilovou dopravu.
chmel	sub., m. sg., chmelu	Rostlina, která slouží k výrobě piva.
nerostná surovina	adj. + sub., f. sg., nerostné suroviny	Součást neživé přírody. Minerální surovina (<i>viz heslo surovina</i>).
surovina	sub., f. sg., suroviny	Hmota. Materiál, který ještě není zpracovaný. Je v přírodním stavu.
těžít/vytěžit	verb., těžím, impf. / vytěžím, pf.	Získávat/získat ze země.
uhlí	sub., n. sg., uhlí	Pevná černá nebo hnědá surovina (<i>viz heslo surovina</i>). Používá se například jako palivo (dobře hoří).
železná ruda	adj. + sub., f. sg., železné rudy	Surovina (<i>viz heslo surovina</i>), ze které se vyrábí železo.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

23. MEZINÁRODNÍ SOUVISLOSTI

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
bezpečnost	sub., f. sg., bezpečnosti	Ochrana života nebo věci před nebezpečím.
CEFTA		Mezinárodní organizace pro volný obchod ve střední Evropě.
devizový příslib	adj. + sub., m. sg., devizového příslibu	Povolení na výměnu peněz. Vydával je československý totalitní stát lidem, kteří chtěli odjet do kapitalistické ciziny.
Evropská unie	adj. + sub., f. sg., Evropské unie	Mezinárodní politická a ekonomická organizace (<i>viz heslo mezinárodní organizace</i>) 28 evropských států.
lidská práva	adj. + sub., n. pl., lidských práv	Práva každého občana, která zaručuje ústava demokratického státu.
mezinárodní organizace	adj. + sub., f. sg., mezinárodní organizace	Společenství států založené na společné dohodě. Členové organizace mají společný cíl.
NATO		Vojenská a bezpečnostní organizace. Organizace Severoatlantické smlouvy. Členy NATO jsou některé státy Evropy a Severní Ameriky.
orgány Evropské unie	sub. + adj. + sub., m. pl. + f. sg., orgánů Evropské unie	Úřady a instituce, které zajišťují činnost Evropské unie (<i>viz heslo Evropská unie</i>).
schengenský prostor	adj. + sub., m. sg., schengenského prostoru	Prostor 26 států Evropy, které mají zrušené vnitřní kontroly na hranicích mezi státy.
Varšavská smlouva	adj. + sub., f. sg., Varšavské smlouvy	Mezinárodní vojenská organizace socialistických států v Evropě v letech 1955–1991.

ZÁKLADNÍ GEOGRAFICKÉ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
Visegrádská skupina	adj. + sub., f. sg., Visegrádské skupiny	Organizace 3, později 4 států střední Evropy pro spolupráci ke vstupu do Evropské unie a NATO. Členy byly Československo, Polsko a Maďarsko, dnes jsou členy Česko, Slovensko, Polsko a Maďarsko.
výjezdní doložka	adj. + sub., f. sg., výjezdní doložky	Dokument, povolení. Vydával ji československý totalitní stát lidem, kteří chtěli odjet do kapitalistické ciziny.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

24. STŘEDOVĚK

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
císař	sub., m. sg., císaře	Muž, který vládne v monarchii (císařství). Nejvyšší titul panovníka.
dílna	sub., f. sg., dílny	Místo nebo prostor, kde lidé něco vyrábějí, dělají.
husité	sub., m. pl., husitů	Náboženská skupina, která chtěla v 15. století reformovat (změnit) církev.
kněžna	sub., f. sg., kněžny	1. Žena, která vládla v knížectví (v samostatném území). 2. Titul manželky knížete.
král	sub., m. sg., krále	Muž, který vládne v monarchii (království).
mistr	sub., m. sg., mistra	1. Člověk, který umí nějaké řemeslo (řemeslnický mistr). 2. Člověk, který vystudoval vysokou školu (univerzitní mistr), středověký význam slova. 3. Ve sportu je to označení člověka, který zvítězil (například mistr světa). 4. V obecném smyslu to je člověk, který něco umí.
pivovar	sub., m. sg., pivovaru	Místo, kde se vaří pivo.
pověst	sub., f. sg., pověsti	Lidové vyprávění o nějaké události, o které nemáme přesné historické důkazy.
předpovídat/předpovědět (budoucnost)	verb., předpovídám, impf. / předpovím, pf.	Říkat, co se stane nebo nestane v budoucnosti.
reformátor	sub., m. sg., reformátora	Osoba, která se snaží změnit nějaký úřad nebo modernizovat nějaký názor.
reformovat/zreformovat církev	verb., reformuju, impf. / zreformuju, pf.	Snažit se změnit církev.
rod	sub., m. sg., rodu	Příbuzní, kteří mají společné předky.
šířit/rozšířit křesťanství	verb., šířím, impf. / rozšířím, pf.	Přinášet myšlenky křesťanství do jiných států a novým lidem.
vladyka	sub., m. sg., vladyky	Nejnižší aristokratický titul.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

25. NOVOVĚK

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
bitva	sub., f. sg., bitvy	Jednotlivý boj mezi dvěma nebo více armádami, který se odehrává během války.
císařovna	sub., f. sg., císařovny	1. Manželka císaře. 2. Žena, která vládne v monarchii (císařství).
národní obrození	adj. + sub., n. sg., národního obrození	V české historii je to období od druhé poloviny 18. století do poloviny 19. století. Jeho hlavním cílem byl kulturní rozvoj českého národa.
normalizace	sub., f. sg., normalizace	V dějinách Československa je to název pro dobu po sovětské invazi v roce 1968.
stavět se / postavit se proti něčemu nebo někomu	verb., stavím se proti, impf. / postavím se proti, pf.	Být proti něčemu nebo někomu.
rabi	sub., m. sg., rabiho	Titul v židovském náboženství. Vysoká náboženská autorita a soudce.
Rakousko-Uhersko	sub., n. sg., Rakouska-Uherska	Název státu, kde vládla rodina Habsburků v letech 1867–1918. Součástí byly i české země. Uhersko označuje přibližně dnešní Maďarsko.
sametová revoluce	adj. + sub., f. sg., sametové revoluce	Revoluce, která začala v Československu 17. 11. 1989, jejím cílem bylo vrátit demokracii do země.
tvořit/stvořit (Golema)	verb., tvořím, impf. / stvořím, pf.	Udělat nějakou věc (například obraz, sochu). Podle legendy vytvořil rabi Löw v Praze živou sochu člověka (umělého člověka), které se říká Golem.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

26. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA DO ROKU 1948

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
atentát	sub., m. sg., atentátu	Útok na někoho z politických důvodů.
mnichovská dohoda	adj. + sub., f. sg., mnichovské dohody	Dohoda ve městě Mnichov ze září 1938, kde se zástupci Německa, Itálie, Francie a Velké Británie rozhodli předat pohraniční území Československa Německu.
obec	sub., f. sg., obce	Základní jednotka státu. Vesnice nebo město.
osvobozovat/osvobodit území	verb., osvobozuju, impf. / osvobodím, pf.	Přinést na území svobodu. Dát nějakému území svobodu.
pohraničí	sub., n. sg., pohraničí	Území v blízkosti státní hranice.
říšský protektor	adj. + sub., m. sg., říšského protektora	Protektor je nejvyšší představitel nesamostatného území, nad kterým má vládu jiný stát. Říšský protektor Protektorátu Čechy a Morava byla funkce nejvyššího německého představitele za druhé světové války v Čechách a na Moravě.
páchat/spáchat (atentát)	verb., páchám, impf. / spáchám, pf.	Udělat nějaký čin. Spáchat atentát (viz heslo atentát) znamená zabít nějakého veřejně činného člověka.
zastupující	adj., m. sg., zastupujícího	Osoba, která někoho nahrazuje (zastupuje).
vítězství	sub., n. sg., vítězství	Úspěch v boji. Vyhrát bitvu nebo válku.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

27. DĚJINY ČESKOSLOVENSKA OD ROKU 1948 DO ROKU 1989

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
fašista	sub., m. sg., fašisty	Příslušník pravicového politického hnutí, které po první světové válce založil Benito Mussolini.
Charta 77	sub., f. sg., Charty 77	Občanské hnutí (<i>viz heslo iniciativa</i>), které bojovalo za lidská práva v Československu od roku 1977.
iniciativa	sub., f. sg., iniciativy	Výzva k realizaci nějaké činnosti.
komunista	sub., m. sg., komunisty	Člen komunistické strany. Člověk, který se řídí učením marxismu. Ideálem komunistů je společné vlastnictví a beztřídní společnost.
nacista	sub., m. sg., nacisty	Člověk, který byl členem Hitlerovy nacionálně socialistické strany. Nacismus je pravicová totalitní ideologie.
obsazovat/obsadit (Československo)	verb., obsazuju, impf. / obsadím, pf.	Zabrat (vzít) území cizího státu. V roce 1939 obsadilo Německo území Čech a Moravy.
okupace	sub., f. sg., okupace	Vojenská okupace je násilný způsob, jak vzít území jinému státu, armáda jednoho státu obsadí území druhého státu.
poučení	sub., n. sg., poučení	Učit se z vlastních minulých chyb.
protest	sub., m. sg., protestu	Nesouhlas. Vyjadřovat hlasitě jiný názor.
protestovat (proti režimu)	verb., protestuju, impf.	Nesouhlasit s názorem druhých a veřejně to říkat.
režim	sub., m. sg., režimu	Politický systém (politické zřízení) státu.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
socialista	sub., m. sg., socialisty	Člověk, který má politický názor, že ve státě má být rovnost všech lidí. Jeho ideálem je sociální rovnost a spravedlnost.
upálit se	verb., upálím se, pf.	Zabít se ohněm, spálit si tělo.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

28. DĚJINY ČESKA OD ROKU 1989

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
demokracie	sub., f. sg., demokracie	Forma vlády, kdy se vlády účastní (podílejí se na vládě) všichni občané státu.
kuponová privatizace	adj. + sub., f. sg., kuponové privatizace	Způsob předání státního majetku občanům, který probíhal v Československu a později i v České republice v 90. letech 20. století. Každý dospělý občan si mohl koupit kuponovou knížku s kupony (cennými papíry) a za ně si mohl koupit podíl v privatizovaných společnostech.
obnova	sub., f. sg., obnovy	Vrátit se k nějaké činnosti. Začít nějakou činnost dělat znovu.
pětiletka	sub., f. sg., pětiletky	Plán v socialistické ekonomice, kde se vše plánovalo na dobu pěti let.
privatizace	sub., f. sg., privatizace	Změna vlastnictví ze státního na soukromé. Opak slova znárodnění.
znárodnění	sub., n. sg., znárodnění	Převod soukromého majetku do vlastnictví státu. Opak slova privatizace.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

29. VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI OD 19. STOLETÍ DO SOUČASNOSTI

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
kontaktní čočky	adj. + sub., f. pl., kontaktních čoček	Optická zdravotní pomůcka, která se dává do očí a používá se místo brýlí.
literární dílo	adj. + sub., n. sg., literárního díla	Umělecké dílo, které používá mluvený nebo psaný jazyk.
literatura	sub., f. sg., literatury	Písemnictví. Všechny psané texty.
malířství	sub., n. sg., malířství	Součást výtvarného umění. Obrazy.
plastická trhavina	adj. + sub., f. sg., plastické trhaviny	Výbušnina (např. semtex).
proslavit se	verb., proslavím se, pf.	Stát se slavným.
režisér	sub., m. sg., režiséra	Autor filmu. Řídí přípravu filmu, organizuje herce a natáčení filmu.
sochařství	sub., n. sg., sochařství	Součást výtvarného umění. Sochy.
strojírenská firma	adj. + sub., f. sg., strojírenské firmy	Firma, která vyrábí stroje.
vynalézat/vynalézt	verb., vynalézám, impf. / vynaleznu, pf.	Objevit nebo vymyslet.

ZÁKLADNÍ HISTORICKÉ A KULTURNÍ INFORMACE O ČESKÉ REPUBLICE

30. UMĚNÍ OD STŘEDOVĚKU DO SOUČASNOSTI

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
klášter	sub., m. sg., kláštera	Náboženská stavba nebo prostor, kde žije náboženská komunita.
orloj	sub., m. sg., orloje	Středověké mechanické hodiny na věži.
rozhledna	sub., f. sg., rozhledny	Vysoká stavba, odkud je dobře vidět do okolí.
synagoga	sub., f. sg., synagogy	Židovská náboženská stavba.
zakládat/založit (hrad, město)	verb., zakládám, impf. / založím, pf.	Začínat/začít stavět.
židovská (památka)	adj., f., sg., židovské	Má vztah k židům.

GEOGRAFICKÉ POJMY

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
Beskydy	sub., f. pl., Beskyd	Hory na severovýchodě Moravy, nejvyšší hora Lysá hora, 1324 metrů nad mořem.
Brno	sub., n. sg., Brna	Krajské město Jihomoravského kraje, druhé největší město ČR.
České Budějovice	adj. + sub., f. pl., Českých Budějovic	Krajské město Jihočeského kraje.
Hradec Králové	sub. + adj., m. sg., Hradce Králové	Krajské město Královéhradeckého kraje na východě Čech.
Jeseníky	sub., m. pl., Jeseníků	Hory na území Slezska a severní Moravy, nejvyšší hora Praděd, 1491 metrů nad mořem.
Ještěd	sub., m. sg., Ještědu	Hora na severu ČR blízko Liberce, 1012 metrů nad mořem.
Jihlava	sub., f. sg., Jihlavy	Krajské město Kraje Vysočina, leží na hranici mezi Čechami a Moravou.
Karlštejn	sub., m. sg., Karlštejna	Hrad blízko Prahy, založil ho Karel IV.
Klínovec	sub., m. sg., Klínovce	Nejvyšší hora Krušných hor na severozápadě ČR, 1244 metrů nad mořem.
Krkonoše	sub., f. pl., Krkonoš	Hory na severu ČR, nejvyšší hora Sněžka, 1603 metrů nad mořem.
Krušné hory	adj. + sub., f. pl., Krušných hor	Hory na severozápadě ČR, nejvyšší hora Klínovec, 1244 metrů nad mořem.
Kutná Hora	adj. + sub., f. sg., Kutné Hory	Historické město ve Středočeském kraji.
Labe	sub., n. sg., Labe	Největší řeka v ČR.

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
Morava	sub., f. sg., Moravy	1. Jedna ze tří historických zemí ČR. 2. Řeka.
Olomouc	sub., f. sg., Olomouce	Krajské město Olomouckého kraje, leží na Moravě.
Orlické hory	adj. + sub., f. pl., Orlických hor	Hory v severovýchodních Čechách, nejvyšší hora Velká Deštná, 1115 metrů nad mořem.
Ostrava	sub., f. sg., Ostravy	Krajské město Moravskoslezského kraje, leží na severovýchodě ČR.
Plzeň	sub., f. sg., Plzně	Krajské město Plzeňského kraje, leží na západě ČR.
Praděd	sub., m. sg., Pradědu	Nejvyšší hora Jeseníků na severu Moravy, 1491 metrů nad mořem.
Říp	sub., m. sg., Řípu	Hora ve středních Čechách, 455 metrů nad mořem, důležité místo české historie a mytologie.
Slezsko	sub., n. sg., Slezska	Jedna ze tří historických zemí ČR.
Sněžka	sub., f. sg., Sněžky	Nejvyšší hora Krkonoš a zároveň nejvyšší hora ČR, 1603 metrů nad mořem.
Šumava	sub., f. sg., Šumavy	Hory na jihozápadě ČR, nejvyšší hora je Plechý, 1378 metrů nad mořem.

HISTORICKÉ OSOBNOSTI

Heslo	Význam
Cyril a Metoděj	Bratři, kteří přišli na území ČR v 9. století, šířili křesťanství a Cyril (Konstantin) vytvořil zvláštní písmo hlaholici.
Eliška Přemyslovna (1292–1330)	Česká královna, matka Karla IV.
Habsburkové	Významný rod v evropské historii, který vládl na českém území od roku 1526 do roku 1918.
Jan Amos Komenský (1592–1670)	Významný český filozof a spisovatel, „učitel národů“.
Jan Hus (1370–1415)	Kněz, vysokoškolský profesor, filozof, náboženský reformátor.
Ježíš Kristus	Velmi důležitá osobnost pro křesťanské náboženství. Narodil se okolo začátku našeho letopočtu.
Karel IV. (1316–1378)	Významný český král z rodu Lucemburků, který vládl od roku 1346 do roku 1378, založil Karlovu univerzitu.
Lucemburkové	Významný rod, který vládl na území ČR od roku 1310 do roku 1437.
Marie Terezie (1717–1780)	Královna a císařovna z rodu Habsburků, vládla od roku 1743 do roku 1780.
Přemyslovci	Významný rod, který vládl na českém území od začátku státu do roku 1306.
Rudolf II. (1552–1612)	Král z rodu Habsburků, vládl od roku 1576 do roku 1611.
svatá Anežka	Žila ve 13. století, dcera krále Přemysla Otakara I.
svatý Václav	Vládl na českém území v 10. století. Václav je velmi důležitá osobnost české historie. Ochránce českých zemí.
Václav III. (1289–1306)	Poslední král z rodu Přemyslovců, vládl od roku 1305 do roku 1306.

OSOBNOSTI ČESKÉ POLITIKY, KULTURY A VĚDY

Heslo	Význam
Alois Rašín (1867–1923)	Český politik a 1. ministr financí v Československu.
Antonín Dvořák (1841–1904)	Český hudební skladatel.
Bedřich Smetana (1824–1884)	Český hudební skladatel.
Bohumil Hrabal (1914–1997)	Významný český spisovatel.
Edvard Beneš (1884–1948)	Druhý československý prezident.
Emil Škoda (1839–1900)	Technik, podnikatel, zakladatel továrny Škoda.
František Kupka (1871–1957)	Významný český malíř.
Jan Opletal (1915–1939)	Student vysoké školy, kterého zastřelili při protestech proti okupaci v roce 1939.
Jan Palach (1948–1969)	Student vysoké školy, který se upálil, protože nesouhlasil s okupací a následnou normalizací Československa.
Jan Svěrák (1965)	Český režisér a herec, který získal v roce 1996 americkou filmovou cenu Oscar.
Jaroslav Hašek (1883–1924)	Český spisovatel, novinář, autor známé knihy Osudy dobrého vojáka Švejka.
Jaroslav Heyrovský (1890–1967)	Český chemik, který získal v roce 1959 Nobelovu cenu za chemii.
Jaroslav Seifert (1901–1986)	Český básník, spisovatel, novinář a překladatel, získal Nobelovu cenu za literaturu v roce 1984.
Jiří Menzel (1938)	Český režisér a herec. Získal americkou filmovou cenu Oscar v roce 1966.
Karel Hynek Mácha (1810–1836)	Český romantický básník.
Karel Kramář (1860–1937)	Československý politik, v roce 1918 první předseda vlády.
Klement Gottwald (1896–1953)	Komunistický politik, první komunistický prezident.
Miloš Forman (1932)	Český významný režisér a scenárista, který žije v USA. Získal cenu Oscar v roce 1976 a v roce 1985.
Miloš Zeman (1944)	Třetí prezident ČR, ve funkci od roku 2013.
Otto Wichterle (1913–1998)	Český vědec, chemik, vynálezce kontaktních čoček.
Tomáš Baťa (1876–1932)	Významný český podnikatel, zakladatel firmy Baťa.
Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937)	Filozof, sociolog, politik a první československý prezident.
Václav Havel (1936–2011)	Dramatik, spisovatel, poslední československý prezident a první český prezident od roku 1993 do roku 2003.
Václav Klaus (1941)	Ekonom, politik a druhý český prezident od roku 2003 do roku 2013.

MYTICKÉ POSTAVY

Heslo	Gramatická charakteristika	Význam
Golem	sub., m. sg., Golema	Mystická židovská postava, socha, kterou člověk může oživit.
Ježíšek	sub., m. sg., Ježíška	Nosí dětem 24. 12. dárky.
kněžna Libuše	sub. + sub., f. + f. sg., kněžny Libuše	Podle české mytologie vládla české zemi, krásná, inteligentní žena, která viděla budoucnost.
Mikuláš	sub., m. sg., Mikuláše	Podle svatého Mikuláše. Má svátek 6. 12., 5. 12. večer chodí s čertem a andělem a nosí dětem malé dárky, sladkosti a ovoce.
Mrazík	sub., m. sg., Mrazíka	Postava ruské mytologie, představuje zimu.
praotec Čech	sub. + sub., m. sg., praotce Čecha	Podle pověsti přivedl svůj lid do Čech a Česko podle něj dostalo své jméno.

Abecední seznam hesel

A

adopce, 20
adoptovat dítě, 20
advent, 6
akciová společnost, 28
Alois Rašín (1867–1923), 48
Antonín Dvořák (1841–1904), 48
armáda, 33
atentát, 39
atomová elektrárna, 34

B

bankomat, 22
bankovka, 22
Bedřich Smetana (1824–1884), 48
Beskydy, 45
bezhotovostní platební styk, 22
bezpečnost, 35
bitva, 38
Bohumil Hrabal (1914–1997), 48
Brno, 45
být součástí ceny, 24

C

CEFTA, 35
celní úřad, 24
cestovní pojištění, 7
císař, 37
císařovna, 38
Cyril a Metoděj, 47

Č

České Budějovice, 45
čistá mzda, 27

D

dálnice, 34
daň z přidané hodnoty (DPH), 24
daň z příjmů, 24
daňové přiznání, 24
debetní karta, 22
dědictví, 18
demokracie, 42
dětská autosedačka, 7
devizový příslib, 35
dílna, 37
doplatek na bydlení, 25
důchodové připojištění, 28
Dušičky, 6

E

Edvard Beneš (1884–1948), 48
Eliška Přemyslovna (1292–1330), 47
Emil Škoda (1839–1900), 48
evidence nezaměstnaných, 25
Evropská unie, 35

F

fašista, 40
federace, 29
František Kupka (1871–1957), 48

G

Golem, 49
gymnázium, 10

H

Habsburkové, 47
haléř, 22
hasičský záchranný sbor, 9
hejtman, 16

hlasování, 16
hrad, 30
Hradec Králové, 45
hromadná doprava, 7
hrubá mzda, 27
husité, 37

Ch

Charta 77, 40
chmel, 34
chráněná krajinná oblast, 32

I

igelitový, 32
iniciativa, 40
inkaso, 22

J

Jan Amos Komenský (1592–1670), 47
Jan Hus (1370–1415), 47
Jan Opletal (1915–1939), 48
Jan Palach (1948–1969), 48
Jan Svěrák (1965), 48
Jaroslav Hašek (1883–1924), 48
Jaroslav Heyrovský (1890–1967), 48
Jaroslav Seifert (1901–1986), 48
Jeseníky, 45
Ještěd, 45
Ježíš Kristus, 47
Ježíšek, 49
Jihlava, 45
Jiří Menzel (1938), 48
jízdní doklad, 7
justice, 33

K

kapr, 6
Karel Hynek Mácha (1810–1836), 48

Karel IV. (1316–1378), 47
Karel Kramář (1860–1937), 48
Karlštejn, 45
katastr, 18
katastrální úřad, 18
klášter, 44
Klement Gottwald (1896–1953), 48
klíma, 29
Klínovec, 45
kněžna, 37
kněžna Libuše, 49
kolek, 17
komora (Parlamentu ČR), 13
komunální odpad, 17
komunista, 40
konat/vykonat volby, 16
koncese, 28
kontaktní čočky, 43
kontejner, 32
korunovační klenoty, 30
kraj, 31
krajský úřad, 31
král, 37
královská koruna, 12
kraslice, 6
Krkonoše, 45
Krušné hory, 45
křesťanská církev, 33
kupní smlouva, 18
kuponová privatizace, 42
Kutná Hora, 45

L

Labe, 45
lázně, 30
lékárnička, 7
lidská práva, 35
lípa, 12

listina, 20
literární dílo, 43
literatura, 43
Lucemburkové, 47

M

malířství, 43
Marie Terezie (1717–1780), 47
mateřská dovolená, 25
mateřská škola, 10
matriční úřad (matrika), 20
maturitní zkouška, 10
měna, 22
měnový kurz, 22
městská hromadná doprava (MHD), 7
mezinárodní organizace, 35
mezinárodní postavení, 29
Mikuláš, 49
Miloš Forman (1932), 48
Miloš Zeman (1944), 48
minerální voda, 32
ministerstvo obrany, 13
ministerstvo spravedlnosti, 13
ministerstvo vnitra, 13
mírné klima, 29
místní referendum, 16
místo trvalého pobytu, 17
mistr, 37
mít nárok na (dovolenou), 27
mnichovská dohoda, 39
Morava, 46
motorové vozidlo, 7
Mrazík, 49

N

nacista, 40
nadmořská výška, 29

nájemní smlouva, 18
národní obrození, 38
národní park, 30
národnostní menšina, 33
NATO, 35
nazývat se / nazvat se, 22
nedostatečný příjem, 25
nemovitost, 18
neplnit/nesplnit povinnosti, 20
nerostná surovina, 34
neschopenka / doklad o dočasné pracovní neschopnosti, 25
normalizace, 38
notář, 14

O

občan, 9
občanka, 9
občanský průkaz, 9
obec, 39
obchodní akademie, 10
obnova, 42
obsah alkoholu, 7
obsazovat/obsadit (Československo), 40
obyvatel, 33
obžaloba, 14
očkovací průkaz, 20
odborné učiliště, 10
oddací list, 20
odstupovat/odstoupit od smlouvy, 18
okupace, 40
Olomouc, 46
ombudsman, 14
orgány Evropské unie, 35
Orlické hory, 46
orloj, 44
osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ), 28

Ostrava, 46
osvobodit/osvobodit území, 39
ošetřovné, 25
Otto Wichterle (1913–1998), 48
ověřovat/ověřit podpis, 17

P

pád (komunismu), 12
páchat/spáchat (atentát), 39
peněžitá dávka, 25
pětiletka, 42
pivovar, 37
plastická trhavina, 43
platnost, 17
plný pracovní úvazek, 27
Plzeň, 46
pobočka, 22
podání žádosti, 17
podávat/podat daňové přiznání, 24
podávat/podat návrh, 20
podpora v nezaměstnanosti, 25
pohoří, 30
pohraničí, 39
polární klima, 29
popelnice, 32
porodné, 25
poslanec, 13
Poslanecká sněmovna, 13
potok, 32
poučení, 40
poukázka, 23
pověst, 37
povinná výbava (motorového vozidla), 7
povinné ručení, 8
pozemek, 18
požár, 9
pracovní smlouva, 18

Praděd, 46
pramen, 29
praotec Čech, 49
pravidla silničního provozu, 8
primátor, 16
privatizace, 42
pronajímatel, 23
proslavit se, 43
prostředky MHD, 8
protest, 40
protestovat (proti režimu), 40
provozovat cestovní kancelář, 28
průkaz pojištěnce, 9
průmyslová škola, 10
předkládat/předložit dokument, 20
předpovídat/předpovědět (budoucnost), 37
předseda vlády, 13
představitel, 16
předškolní vzdělávání, 10
předvolební průzkum, 16
přehradní nádrž (přehrada), 30
Přemyslovci, 47
přestupek, 17
převod peněz, 23
přídavky na děti, 23
příjem, 18
příkaz k zatčení, 14
připoutaný (v sedadle nebo autosedačce), 8
příspěvek na živobytí, 25

R

rabi, 38
radnice, 16
Rakousko-Uhersko, 38
reformátor, 37
reformovat/zreformovat církev, 37
registrovat/zaregistrovat, 28

rejstřík, 28
rejstřík trestů, 17
reklamace, 18
reklamovat, 18
revizor, 8
režim, 40
režisér, 43
rod, 37
rodičovská dovolená, 26
rodičovský příspěvek, 26
rodný list, 20
rozhledna, 44
rozloha, 29
rozpad (Československa), 12
rozsudek, 20
rozvod, 20
Rudolf II. (1552–1612), 47

Ř

řádné volby, 16
Říp, 46
říšský protektor, 39

S

sametová revoluce, 38
sběrný dvůr, 32
Senát, 13
senátor, 13
schengenský prostor, 35
schvalovat/schválit zákony, 13
sídlo, 31
silniční provoz, 8
skládat/složit zkoušku, 10
Slezsko, 46
smlouva na dobu neurčitou, 27
Sněžka, 46
socialista, 41

sociální pojištění, 27
sochařství, 43
soudce, 14
sousedit s někým nebo něčím, 29
společník, 28
společnost s ručením omezeným, 28
spotřební daň, 24
správní poplatek, 17
starobní důchod, 26
starosta, 13
státní zástupce, 14
stavět se / postavit se proti něčemu
nebo někomu, 38
strojírenská firma, 43
surovina, 34
svatá Anežka, 47
Svátek práce, 6
svatý Václav, 47
symbolizovat (území), 12
synagoga, 44

Š

šířit/rozšířit křesťanství, 37
školní docházka, 10
Štědrý den, 6
Šumava, 46

T

tajemník, 17
termín, 27
těžit/vytěžit, 34
Tomáš Baťa (1876–1932), 48
Tomáš Garrigue Masaryk, 48
totožnost, 16
trestní oznámení, 14
trestní stíhání, 15
trestný čin, 14

Tři králové, 6
třídění odpadu, 32
tvořit/stvořit (Golema), 38

U

účtenka, 24
udělovat/udělit občanství, 13
uhlí, 34
úmrtní list, 21
UNESCO, 30
upálit se, 41
úrazové pojištění, 8
úschova, 18
ústava, 12
úvěr, 19
uzavření manželství, 21

V

Václav Havel (1936–2011), 48
Václav III. (1289–1306), 47
Václav Klaus (1941), 48
Vánoce, 6
Varšavská smlouva, 35
Velikonoce, 6
veřejnoprávní televize, 33
veřejnost, 33
věřící, 33
vévoda, 12
Visegrádská skupina, 36
vítězství, 39
vklad, 19
vladyka, 37
vlajka (státní), 12
vlastnit (majetek), 12
Vltava, 46
volič, 16
volná živnost, 28

výdaj, 19
vydávat/vydat dokument, 21
výjezdni doložka, 36
vymáhat/vymocit peníze, 15
vynalézat/vynalézt, 43
výplata, 24
výplatní lístek, 27
vysvědčení, 10
vyšší odborná škola, 11
výživné, 21

Z

záchranný systém, 9
zakládat/založit (hrad, město), 44
základní umělecká škola, 11
zámek, 30
zastupitelstvo, 16
zastupující, 39
zdravotní pojištění, 9
zisk (daň ze zisku), 28
zkušební doba, 27
značené cesty, 32
znárodnění, 42

Ž

žaloba, 21
železná ruda, 34
židovská (památka), 44
živnost, 28
živnostenský úřad, 19
životní pojištění, 8
životní prostředí, 32

Zdroje

Databanka testových úloh z českých reálií [online]. Vydání třetí (elektronické).

Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2015 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z:

http://obcanstvi.cestina-pro-cizince.cz/uploads/Databanka_testovych_uloh_z_ceskych_realii.pdf

Internetová jazyková příručka [online]. Praha: Akademie věd ČR,

Ústav pro jazyk český, 2016 [cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Nový občanský zákoník [online]. Praha: Ministerstvo spravedlnosti ČR, 2015

[cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/>

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/20/ES

Trestni-rizeni.com: O trestním právu srozumitelně [online]. ©2006–2016

[cit. 2016-04-20]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com>

Trestní zákoník, zákon č. 40/2009 Sb.

Ústava České republiky. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky [online]. Praha, 1992 [cit. 2016-04-20].

Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

Ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně životního prostředí

Zákon č. 117/1995 Sb.

Zákon č. 128/2000 Sb.

Zákon č. 168/1999 Sb.

Zákon č. 20/1996, zákon č. 551/1991, zákon č. 280/1992, zákon č. 592/1992, zákon č. 48/1997

Zákon č. 219/1999 Sb.

Zákon č. 247/1995 Sb.

Zákon č. 367/1990 Sb.

Zákon č. 561/2004 Sb.

Zákon č. 89/2012 Sb. § 2833 – § 2843

OBČANSTVÍ

**Národní ústav
pro vzdělávání**
školské poradenské zařízení a zařízení pro
další vzdělávání pedagogických pracovníků

www.nuv.cz

www.cestina-pro-cizince.cz